

Sramotne političke igre: Svedok govori o tome kako je Milošević upravljao ljudima i događajima

Author: [IWPR](#)
[ICTY](#)

Dan 175-276

Iz svedočenja Hrvoja Šarinića, koji je bio Tuđmanov izaslanik u tajnim kontaktima sa Miloševićem, stiče se utisak da su dvojica predsednika godinama igrali uglavnom prijateljsku partiju šaha, u kojoj su igrači i polja bili ljudi i teritorije bivše Jugoslavije. Pri tome, ni jedan od igrača nije vodio ni najmanje računa o dobrobiti tih ljudi. Pobjeda je bila važna, ali su dvojica igrača imali različita očekivanja. Za Tuđmana, pobjeda je značila uspostavljanje nezavisne Hrvatske. Za Miloševića, najvažnija je bila vlast. Gubitnici su bili stanovnici bivše zajedničke države, koji su ostajali bez sredstava za život, bez imovine, sigurnosti, prijatelja, članova porodica, ili su sami poginuli u ratovima.

Šarinić, koji je dugo bio Tuđmanov savetnik, mu je jednom priliko rekao da smatra da je Milošević spreman da ustupi Hrvatima Sarajevo, Knin i Bihać, koji nisu bili većinski srpski gradovi. Tuđman je izrazio spremnost da za uzvrat preda Miloševiću deo hrvatske obale -- pri čemu nije za takvu trgovinu tražio suglasnost hrvatskog Sabora. Čak se i Alija Izetbegović uključio u mešetarenje teritorijom, rekavši da on ne bi imao ništa protiv toga da Hrvatska aneksira Herceg-Bosnu, prema kojoj je Hrvatska imala aspiracije. Iako su tako svi svoje ponude izneli na sto, nisu povučeni značajni potezi. Prava snaga je bila na terenu, izvan vidokruga, ali ne i izvan kontrole igrača. Radilo se, ipak, o prijateljskom meču.

U ovoj šahovskoj partiji, Bosna i Hercegovina je bila 'dama'. Ranije u suđenju smo čuli svedočenja o tome kako su se Milošević i Tuđman u Karađorđevu u martu 1991. dogovorili da podele Bosnu. Lord Paddy Ashdown (Paddy Ashdown) je ispričao da mu je Tuđman objašnjavao kako će Bosna biti podeljena i da mu je na salveti čak nacrtao da će granica između tako proširene Srbije i Hrvatske ići kroz srce Bosne. Ante Marković je svedoči kako su mu obojica predsednika privatno priznali da planiraju da podele Bosnu. Šarinić je bio u Karađorđevu, ali uglavnom nije bio u sobi u kojoj su Milošević i Tuđman kovali planove, pa je rekao da ne može da svedoči o sadržaju tih razgovora.

Nekoliko dana nakon sastanka u Karađorđevu, Tuđman je rekao hrvatskom rukovodstvu da je sa Miloševićem razgovarao o podeli Bosne. Takođe im je najavio da će Slovenija da napusti federaciju, i da Srbi žele Veliku Srbiju. Iako Milošević nije upotrebljavao taj termin, očito je da su Tuđman i mnogi drugi upravo tako razumeli Miloševićeve aspiracije.

Dvojica predsednika su na različite načine gledali na Bosnu, pri čemu su obojica zanemarivali njeno mešano stanovništvo, kao i njen ravnopravan status unutar federacije. Šarinić je rekao da je Tuđman Bosnu doživljavao kao istorijski apsurd, rezultat turskih osvajanja u 15-om veku, a da je Milošević Muslimane smatrao najvećim zlom i demografskom opasnošću i za Srbe i za Hrvate. Kada je Šarinić 1995. pitao Miloševića zašto ne prizna Bosnu, on je odgovorio: 'Koju Bosnu? Čiju Bosnu? Kakvu Bosnu?' 'On je apsolutno odbijao da prizna da Bosna postoji,' rekao je Šarinić.

U proleće 1991., nakon sastanka kome su prisustvovali predsednici svih jugoslavenskih republika, Tuđman je pokazao Šariniću poruku koju je dobio od 'Slobe', kako je nazivao Miloševića. 'Pogledao sam papir, koji je bio ispisan crnom hemijskom olovkom,' svedočio je Šarinić. 'Pisalo je da su Muslimani veliko zlo. U stvari, da treba paziti na takozvanu Zelenu transversalu, od Turske, preko Bugarske, Kosova i Sandžaka. Da je to je opasnost za Bosnu i za mir u regionu.' U poruci je dalje Milošević upozorio da Muslimani žele 'jedinstvenu Bosnu u kojoj bi Hrvati i Srbi bili manjine.' Šarinić je rekao sudu da je navodna opasnost od islamskog fundamentalizma bila Miloševićev lajt-motiv.

1995-e godine, pred Dejtonski sporazum, veliki šahista Milošević je predložio Šariniću: 'Hrvoje, hajde mi da uzmemo svaki svoj deo Bosne, bez međunarodne zajednice. Amerikanci brinu za to kopile [Bosnu] ne znajući šta rade. Oni ne znaju naše probleme.' Optuženi je tada ponovio da se protivi jedinstvenoj Bosni, i predložio je da ona bude sastavljena od dve federacije, u kojoj bi živele tri nacionalnosti, ali sa ograničenom centralnom vlašću. Osim što je Ujedinjenim narodima bila dodeljena porivremena uloga, Dejton je uglavnom ozakonio upravo taj rezultat.

Čini se da su se Tuđman i Milošević dobro razumeli oko Bosne, ali su se stalno sporili i pregovarali o statusu delova Hrvatske koje su Srbi zauzeli. U Karađorđevu 1991-e, Tuđman je govorio o Krajini kao o 'Trojanskom konju' srpskih političara u Hrvatskoj. On je očekivao da će Krajina opet biti upotrebljena kako baza iz koje će Srbi polaziti u osvajačke poduhvate. Rekao je Miloševiću da zna da hrvatski Srbi ne bi mogli da se bore sa Hrvatskim snagama da ih ne podržava Srbija, što je Milošević negirao. Na kraju se vidi da je Tuđman bio u pravu -- kada Milošević 1995-e godine nije pritekao u pomoć hrvatskim Srbima, Krajina je

ponovo stavljena pod hrvatsku Kontrolu.

1993-e godine, Tuđman je poslao Šarinića na razgovor sa Miloševićem da vidi da li je ovaj promenio mišljenje o integraciji Krajine u Hrvatsku. Šarinić se u dve godine u ulozi Tuđmanovog izaslanika 14 puta tajno sastao sa Miloševićem. Uprkos brojnim planovima i dogovorima, nije bilo napretka oko statusa Krajine. Milošević je, po Šarinićevom tumačenju, pristajao na dogovore, ali ih nije poštovao. 'Glumili ste mirotvorca, ali ni jedan dogovor nije opstao.' Kao posledica toga, hrvatska je 1995-e godine nastavila borbe, čime je prekršila Vensov plan kojim je 1992-e godine bila zamrznuta situacija na terenu.

U unakrsnom ispitivanju, Milošević je insistirao na tome da je Hrvatska prekršila dogovo kada je napala Krajinu 1995. Čini se da je to Milošević doživeo kao ličnu izdaju. Šarinić je ispričao da ga je rane 1995-e, na početku Operacije Bljesak, Milošević nazvao telefonom, i da ga je ljutito pitao zašto to Hrvatska radi? 'Zašto smo tolike sate proveli pregovarajući?' Šarinić kaže da je njegov odgovor bio: 'Vidite kakva je situacija sa Srbima u Krajini nad koje Vi imate znatan uticaj, a mi ništa ne možemo da postignemo.... Sklonite Martića i Čeleketića, i situacija će se popraviti.' Milošević je odgovorio da ih on nije postavio i da ih ne može ni smeniti, i spustio je Šariniću slušalicu. Međutim, potsetio je Šarinić, Milošević je ranije sa Zagrebom pregovarao u ime Knisnkih Srba o otvorenju auto-puta kojeg su Srbi blokirali. Na suđenju je Šarinić insistirao da su u pitanju bili pregovori između Zagreba i Beograda, a ne između Zagreba i Knina. 'Vi ste bili do guše u tome, to je sasvim sigurno. Kninsko rukovodstvo nije ništa radilo bez vas.'

Šarinić je takođe svedočio o Miloševićevoj zakulisnoj kontroli nad politikom RSK. Svedok smatra da je Milošević izrežirao Martićevu izbornu pobjedu nad Babićem, i tu tvrdnju je potkrepio pričom o razgovoru kojeg je s tim u vezi imao sa Miloševićem. Iako je Milošević podržavao Martića, Babić je u prvom krugu predsedničkih izbora u RSK dobio više glasova. Kada je Šarinić zavrtlavao Miloševića zbog toga, ovaj je odgovorio da je na izborima bilo nepravilnosti. U drugom krugu, pobedio je Martić.

Šarinić je ispričao i da ga je Milošević nekoliko puta upozorio da se pazi i Martića i Babića, jer da su 'obojica počinili zločine'. 'Optuženi je voleo da smenjuje ljude. Optužio ih je za zločine.' Kao ilustraciju, Šarinić je ispričao kako je jednom rekao optuženom da smatra da je jedan od razloga što nema napretka u pregovorima taj da Vladislav Jovanović, tadašnji ministar spoljnih poslova STJ, ima suviše negativan stav. Milošević je odgovorio: 'Smeniću ga, ali nemoj nikome da kažeš.'

Šarinić je izjavio da je 1995-e godine, Milošević takođe planirao da smeni rukovodioce Republike Srpske, uključujući i Radovana Karadžića. To mu je rekao Bora Mikelić, predstavnik RS u pregovorima sa Hrvatskom. Milošević je, navodno, rekao da je Karadžić 'izgubljen političar, premda toiga nije svestan.' Milošević je, navodno, još rekao: 'Pokušaću da ga srušim i da postavim razumne ljude iz Banja Luke...' General Ratko Mladić, s druge strane, bio je '200% Miloševićev čovek.' Mikelić je u pismu koje je Milošević pročitao na Sudu negirao da je imao takav razgovor sa Šarinićem. Milošević je hteo da se Karadžić skloni zato što je on postao prepreka mirnom rešenju, do koga je Miloševu bilo stalo da bi bile ukinute sankcije protiv Srbije i Crne Gore. U to vreme je Milošević rekao Šariniću da će dati Bošnjacima Sarajevo, i da Srbi nemaju pravo na više od 50% Bosne, premda su u tom času kontrolisali oko 70%. Karadžić se, dakako, nije sa tim slagao.

Senka Miloševićeve ruke se vidi u svim tim mahinacijama. Stiče se utisak da je on doživljavao predsednike RSK, ministra spoljnih poslova SRJ i rukovodstvo RS kao svoje pijune, kojima je mogao da upravlja po svom nahođenju, sa krajnjim ciljem održanja na vlasti i zauzimanja mesta u istoriji.

Milošević je takođe, navodno, priznao Šariniću da Željko Ražnatović Arkan radi za njega. Na Šarinićevo pitanje o Arkanu, Milošević je, navodno, nasmevano odgovorio: 'Trebalo mi i neko ko će za mene da uradi deo posla.' Svedok je rekao da Arkan i njegovih 5000 boraca nisu mogli da budu organizovani i naoružani bez Miloševićeve logističke i finansijske podrške. 'Milošević je u to doba imao apsolutnu vlast u Srbiji,' zaključio je svedok.

Milošević je u unakrsnom ispitivanju rekao da nikada ništa nije rekao Šariniću u vezi Arkana, na šta je Šarinić rekao da je njegovo svedočenje 'apsolutno istinito.' Optuženi je kazao da Arkanova garda nije nikada imala pet hiljada boraca. 'Odakle vam takve fantastične ideje?' pitao je svedoka. 'Iz naših obaveštajnih izvora,' hladno je odgovorio bivši Tuđmanov izaslanik, i dodao: 'Da niste bili upetljani, ne biste ni Vi znali koliko su imali boraca.' Kasnije u razgovoru, Milošević je rekao da Šarinić nema ni jedan dokument kojim bi dokazao njegovu povezanost sa Srpskom dobrovoljačkom gardom. 'Ne, ali vi ste poznati po tome da ne ostavljate tragove,' odgovorio je svedok.

Da bi pokazao kako su Hrvati bili perfidni kada su započeli ofanzivu na Krajinu 1995-e, optuženi je pročitao odlomke tajnih hrvatskih dokumenata, uključujući doslovne transkripte Tuđmanovih sastanaka sa najvišim hrvatskim rukovodstvom. Tuđmanje, navodno, rekao da je potrebno inscenirati incident, kako bi se stvorio izgovor za ulazak u Krajinu. Svedok nije poricao da je Hrvatska nameravala da napadne, ali je kazao da provokacija nije bila potrebna. Svaka država, rekao je, ima pravo da se oružjem bori za celovitost svoje teritorije. Kada je Milošević optužio Hrvate za etničko čišćenje Srba u operacijama Bljesak (u maju 1995.) i Oluja (avgust 1995.), Šarinić je odgovorio da su hrvatski Srbi sami dve i po godine ranije napravili planove

o evakuaciji kompletnog stanovništva iz Hrvatske. Tih dana je hrvatski radio svaka dva sata emitovao apele na Srbe da ne napuštaju svoje domove. Bez obzira na sve, nakon ofanziva je samo mali broj Srba ostao u Hrvatskoj.

Milošević je zatim hteo da diskutuje i o ulozi međunarodne zajednice, pogotovo SAD, koji su, navodno, gledali kroz prste Hrvatima koji su napadali srpske enklave u Hrvatskoj. Milošević je Šariniću citirao ambasadora Ričarda Holbruka (Richard Holbrooke), iz stenograma koje je doneo u sudnicu. Ambasador je, navodno, rekao da Hrvatska ima pravo da vojno dejstvuje u istočnoj Slavoniji, i da je o tome govorio u Vašingtonu. 'Amerikanci su vam dali zeleno svetlo za napad,' optužio je Milošević. Šarinić je diplomatski odgovorio: 'Videli su da nema napretka u pregovorima. Nikada nam nisu otvoreno rekli da možemo da krenemo u ofanzivu, i zaustavili su operaciju kada je krenula prema Banja Luci. .. Holbruk je bio apsolutno pragmatičan političar.' Milošević je odgovorio: 'Znam da su oni zaustavili, jer sam ja rekao Holbruku da nećemo da pregovaramo ako ne zaustave [Hrvatske snage]. Holbruk je odgovorio da će odmah da se vidi sa Tuđmanom.' Šarinić je suvo prokomentarisao: 'Sada ste vi postali svedok.'

Da li je ofanzivu zaista tako zaustavio Milošević jednim telefonskim razgovorom, ili ne, jedno je sigurno: ni Srbija ni Republika Srpska nisu pritekli u pomoć krajinskim Srbima. Prepustili su ih na milost i nemilost sudbini. Ranije svedoci su rekli da je u tom času Martić dao nalog da se bombradije Zagreb, što je razbesnelo Miloševića.

Bez obzira na to šta je Milošević učinio, ili nije učinio, barem jedan krajinski Srbin se potrudio da izrazi podršku nekadašnjem predsedniku Srbije, koji mu je -- tvrdi Šarinić -- ranije bio nalogodavac. Borisav Mikelić je faksom poslao pismo optuženom, u kome je naveo da je Šarinić dan ranije lagao. Mikelić je u pismu odbacio raniju tvrdnju svedoka da je on bio servilan u odnosu na Miloševića. Ali, kao što je sudija Mej potsetio optuženog, pismo prijatelja nije dokaz. Milošević će imati priliku da pozove Mikelića da svedoči njemu u korist kada bude na odbrani red da iznosi dokaze.

Svedok i optuženi su se prepirali i oko krivice za raspad Jugoslavije i za ratove. Milošević je rekao da je Hrvatska insistirala na samostalnosti, umesto da se zalagala za očuvanje federacije. Šarinić je sa svoje strane optužio Miloševića da je unilaterlano promenio Ustav SFRJ, preuzeo kontrolu nad predsedništvom, i da su posledice toga bile odluka Slovenije i Hrvatske da proglaše samostalnost.

Zatim su se sukobili oko Kosova. Šarinić je rekao da je na poselndjem njihovom sastanku, u martu 1998-e, Milošević govorio o svom planu za Kosovo. Predložio je da bude formiran pokrajinski parlament sa dva veća, jednim srpskim i jednim albanskim, pri čemu ni jedno od njih ne bi moglo da nadgladsa drugu stranu. Šarinić je odgovorio da je to bilo daleko premalo za Albance, koji su imali znatno veća prava po Ustavu iz 1974. Milošević mu je tada odgovorio: 'Da, ali to je bila greška koja neće biti ponovljena ni pod koju cenu.'

Optuženi je pokušao da pokrije što veći teren u tri i po sata, koliko mu je Sud dozvolio za unakrsno ispitivanje (pri čemu je negodovao da nije dobio dovoljno vremena). Pitao je svedoka o masakru na pijaci Markale u februaru 1994. 'Da li sam vam rekao da sam dobio informacije da su Muslimani sami bombradovali pijacu?' 'Da,' složio se Šarinić. Rekli ste 'Vidiš koliko možeš da im veruješ? Sami svoje ubijaju. Ima 25 mrtvih. To njima ništa ne znači. Ali kasnije ste optužili Karadžića.' Nakon još nekoliko pitanja o rezultatima francuskog istraživačkog tima, Milošević je naveo Šarinića da se složi da smatra da je verovatno tačan njihov zaključak da je granata bila ispaljena sa muslimanskih pozicija.

Milošević je hteo da diskutuje i o bombardovanju Dubrovnika. Šarinić je potvrdio da mu je tada Milošević rekao da niko iz Beograda nije dozvolio Armiji i Mornarici da bombarduje grad. 'Ne verujem da ste organizovali napad, ali ste svakako znali da je u toku.' Zatim je ispričao da nije general Veljko Kadrijević, ministar odbrane, naredio napad, nego da mu je rekao da je general Blagoje Adžić, Kadrijevićev naslednik, započeo i komandovao operacijom. Milošević je to odbacio kao netačno. Šarinić je odgovorio da je Hrvatska došla do dokumenata među kojima je bilo i naređenje admirala Mileta Kandića da Dubrovnik bude opkoljen i izolovan od ostatka Hrvatske.

Delovi Šarinićevog svedočenja se poklapaju sa onime što su rekli raniji svedoci, ali je ipak njegova izjava posebno dragocena s obzirom na to da je bio u centru političkih zbivanja u periodu na koji se odnosi optužnica protiv Miloševića. Iz njegovih reči je jasno ne samo da je Milošević bio upleten u te ključne događaje, nego i da je imao kontrolu nad mnogim zbivanjima, a da je pokušavao da ih sve kontroliše. Takođe je osvetlio ulogu Franje Tuđmana, Miloševićevog partnera u velikoj šahovskoj partiji. Gledajući unazad, jasno je da on nije mogao da se nosi sa Miloševićem. Sve dok su oni bili najjači igrači, Tuđman nije mogao da pobedi. Ali, kako u pitanju ipak nije bila partija šaha, postojali su i drugi igrači. Vremenom, ostatak sveta je shvatio suštinu njihove igre, u kojoj je poginulo četvrt miliona ljudi, više miliona su postali izbeglice, u kojima su stotine hiljada ranjeni, a uništena je nemerljiva količina dobara, svako poverenje i nada u bolju budućnost. Za svoju ulogu u toj tragediji, Milošević sada odgovara pred Međunarodnim sudom za zločine u bivšoj Jugoslaviji. Tuđman je umro pre nego što je protiv njega podignuta optužnica.

Location: Balkans
Macedonia
Serbia

Kosovo

Topic: War crimes

Focus: Coalition for International Justice (CIJ) Trial Reports Archive (Bos-Hrv-Srp)

Source URL: <https://iwpr.net/sr/global-voices/sramotne-politi%C4%8Dke-igre-svedok-govori-o-tome>